

Et vern om vår språklige og litterære arv

Det norske språk- og litteraturselskap 50 år

Av Einar Lundeby

Innledning

Siden Det norske språk- og litteraturselskap feiret sitt 10-års jubileum i 1963, har ingen av Selskapets "runde" år vært markert på noen som helst måte. Når Selskapet i år (2003) runder 50-års milepælen, har styret funnet det på sin plass å feire jubileet med flere tiltak for å vekke oppmerksomhet omkring Selskapets virksomhet, bl.a ved å publisere en oversikt over dets historie og dets innsatser i Norges litterære liv. Selskapet har aldri gjort noe for å skape blest om sitt virke, men arbeid i det stille. 50-årsjubileet har Selskapet villet bruke til å gjøre oppmerksom på sin eksistens.

Årsmøtet 2001 vedtok å derfor opprette en komité til å forberede feiringen. Medlemmer av den ble Ingrid Falkenberg, Einar Lundeby, Leif Mæhle og Olav Solberg. Undertegnede fikk i oppdrag å skrive Selskapets historie, og den framlegges herved. Kildene til framstillingen har vært årsmeldingene og referatene fra årsmøtene, supplert med noen personlige bidrag, bl.a. brev. - Jeg takker Ingrid Falkenberg for god hjelp med å finne materiale.

Einar Lundeby

Begynnelsen

Ragnvald Iversen, professor i norsk i Trondheim, var den som gjorde opptaket til dannelsen av et selskap med det formål å gi ut verdifull norsk litteratur. I 1951 henvendte han seg til professorene *Francis Bull* og *Didrik Arup Seip* for å få dem med på planen om et slikt selskap. Det var gode grunner til å søke til nettopp disse to. De representerte henholdsvis litteratur- og språkvitenskap, de var trolig de høyest ansette vitenskapsmenn innen hver sitt fagområde, og sist, men ikke minst: De hadde begge en særdeles sterk autoritet i det norske samfunn på den tiden på bakgrunn av sin innsats under krigen. Det var all grunn til å regne med at en sak som de var med på å ta opp, ville ha framgang.

I et brev til Norges Almenvitenskapelige Forskningsråd av oktober 1952, underskrevet av de tre professorer, står det: "I et møte i gruppe A av NAVF høsten

1951 tok professor Ragnvald Iversen opp spørsmålet om en årlig bevilgning til vitenskapelig forsvarlige utgaver av (særlig eldre) norsk litteratur. Han pekte på at det her virkelig forelå et behov for "at bøde paa visse Ting in litteris som oss fattedes, og viste til at de andre nordiske land i lang tid har hatt utgivelseskaper som med offentlig og privat støtte har tatt seg av de viktige oppgaver det her er tale om." Underskriverne søker NAVF om en bevilgning på 10 000 kr.; "beløpet skal i tilfelle stilles til rådighet for et norsk språk- og litteraturselskap, som vi snarest akter å få dannet:"

I brevet nevner underskriverne hvilke personer de tenker seg som medlemmer, hvordan virksomheten kan finansieres og noen av de skrifter de tenker seg å utgi i første omgang. Det er en vel gjennomtenkt, konkret plan de legger fram. Iversen var altså primus motor.

Svaret fra NAVF er datert 23. februar 1953 (underskrevet av professor Hans Vogt) og er meget velvillig: "NAVF vil med glede hilse dannelsen av et slikt selskap både av hensyn til selskapets planer og også fordi Selskapet sikkert i mange tilfelle kunne være dette Råd behjelpelig med sakkyndige uttalelser om utgivelsesplaner o.l [--]. Rådet finner imidlertid vanskelig å kunne gi noen alminnelig skjønnsmessig fastsatt bevilgning til et Selskap som ennå bare eksisterer som et ønskemål før det foreligger mer detaljerte og utarbeidede planer for Selskapets drift og arbeidsmåte."

Det positive svaret fra den institusjon som forvalter vitenskapens penger i landet, må ha vært en sterk stimulus for de tre initiativtakerne til å gå videre. Etter bare vel et halvår er de ferdige til å starte selskapet, og sender ut innbydelse til 17 personer til et konstituerende møte. Innbydelsen begynner slik: "Undertegnede har tatt opp tanken om å få dannet et norsk språk- og litteraturselskap, av samme art og med samme formål som de andre nordiske land i lang tid har hatt." De selskaper som innbyderne refererer til, er først og fremst Svenska litteratursällskapet, stiftet 1880, Svenska vitterhetssamfundet, stiftet 1907, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, stiftet 1911 og Svenska litteratursällskapet i Finland, stiftet 1885. De hadde alle gitt ut en lang rekke verker fra sitt lands eldre litteratur, foruten bibliografier og leksika.

Innbydelsen gikk til de 17 personer som var nevnt i brevet til NAVF, og stiftingsmøtet ble holdt *30. november 1953*. Til stede var 18 personer (idet professor Harald Beyer var kommet til):

Professor Leiv Amundsen
Universitetsbibliotekar Øyvind Anker
Professor Harald Beyer
Professor Francis Bull
Professor Ragnvald Iversen
Lektor Alfred Jakobsen
Dosent Trygve Knudsen

Professor Sigurd Kolsrud
 Dr. philos. Hans Midbø
 Dr. philos. Harald Noreng
 Professor Didrik Arup Seip
 Professor Sigmund Skard
 Lektor Vemund Skard
 Professor Paulus Svendsen
 Professor Mikjel Sørli
 Universitetsbibliotekar Solveig Tunold
 Dosent Kristen Valkner
 Professor Andreas Winsnes

I sannhet en imponerende samling av filologisk kyndighet og kompetanse!
 Balansen mellom selskapets to fagområder, språk og litteratur var godt ivaretatt:
 Det var 8 språkmenn og 8 litteraturforskere, og dertil 2 universitetsbibliotekarer.
 Bare en av stifterne er i live ved 50-års jubileet :Professor Harald Noreng. Et utslag
 av det gamle kjønnsrollemønsteret med svært få toppkvalifiserte kvinner innen
 vitenskapen ser vi i det faktum at bare én kvinne fantes blant de atten. Skjev er også
 fordelingen når det gjelder landets to offisielle skriftspåk: 15 bokmålsfolk og 3 fra
 nynorsksiden. Til formann ble valgt Francis Bull, til varaformann Ragnvald Iversen
 og til sekretær Solveig Tunold.

Forslag til *lover* ble framlagt og vedtatt med følgende ordlyd:

§ 1. Det norske språk- og litteraturselskap har til formål å gi ut, etter strengt vitenskapelige prinsipper, verker av særlig verdi for norsk språk- og litteraturforskning.

§ 2. Som medlemmer opptas aktivt arbeidende litteratur- og språkvitenskapelige forskere og utgivere.

§ 3. Forslag om innvotering av nye medlemmer sendes til Styret, og behandles på selskapets årsmøte, som holdes i september eller oktober måned. Valget avgjøres ved alminnelig majoritet av de avgitte stemmer. Ved forfall kan der stemmes skriftlig.

§ 4. Styret består av 3 medlemmer: formann, viceformann og sekretær. Formannen velges ved særskilt valg. Av styret går et medlem ut hvert år (de to første gangene etter loddrekning). Gjenvalg er tillatt.

§ 5. Ved alle verker som selskapet utgir, bør der ved siden av utgiveren (eller utgiverne) også være en tilsynshavende, som i hvert enkelt tilfelle blir å oppnevne av Styret.

Endringer i lovene har flere ganger vært foretatt, de siste i 2003, slik at **ordlyden nå er denne:**

§ 1. Det norske språk- og litteraturselskap har til formål å gi ut, etter vitenskapelige prinsipper, verker av særlig verdi for norsk språk- og litteraturforskning.

§ 2. Som medlemmer opptas aktivt arbeidende litteratur- og språkvitenskapelige forskere og utgivere.

§ 3. Forslag om invotering av nye medlemmer sendes til styret og behandles på selskapets årsmøte, som holdes i april eller mai. Valget avgjøres ved alminnelig majoritet av de avgitte stemmer. Ved forfall kan det stemmes skriftlig.

§ 4. Beslutning om utgivelse og utgivere fattes av årsmøtet etter innstilling fra styret. Ved alle verker som selskapet utgir, skal utgivelsen følge de vedtatte retningslinjer. Ved siden av utgiveren (eller utgiverne) skal det også være én eller flere tilsynshavende, som i hvert enkelt tilfelle blir oppnevnt av styret blant selskapets medlemmer.

§ 5. Ved oppdrag skal det foreligge avtale med utgiver.

§ 6. Styret består av 4 medlemmer (leder + 3 styremedlemmer). Årsmøtet velger styre etter forslag fra en valgkomité. Lederen velges ved særskilt valg. Leder og styremedlemmer velges for to år. Det er adgang til gjenvalg.

§ 7. Valgkomiteen består av 3 medlemmer. Vakgkomiteen konstituerer seg selv. Årsmøtet velger valgkomité for to år. Det er adgang til gjenvalg.

§ 8. Årsmøtet velger revisor etter forslag fra valgkomiteen. Revisor velges for to år. Det er adgang til gjenvalg.

§ 9. Sekretær ansettes av styret. Sekretæren har tale- og forslagsrett i styret, men ikke stemmerett..

§ 10. Årsmøtet vedtar endringer i lovene.

En pressemelding om stiftelsen ble straks sendt ut, og Morgenbladet har både en notis om saken 7. desember 1953 og et intervju med Solveig Tunold 14. desember, der hun regner opp de verker som selskapet i første rekke tenker å utgi. Men hun nevner også den største vanskeligheten i arbeidet, nemlig mangelen på penger, og framholder at Selskapet setter sitt håp til NAVF.

Et *emblem* for Selskapet ble tegneren *Øystein Jørgensen* oppfordret til å lage. Han la fram 10 utkast, og ett av dem ble valgt. Høsten 1954 er klisjeen til emblemet ferdig.

Styre og administrasjon

Formenn

1853- 64 : Francis Bull
 1964 - 76 : Paulus Svendsen
 1977 - 79 : Edvard Beyer
 1980 - 93 : Gerhard Munthe
 1994 - 96: Anne Grete Holm-Olsen
 1996 - 97 : Erik Egeberg
 1998 - 00: Arne Hannevik
 2001- : Olav Solberg

Sekretærer

1953 - 69: Solveig Tunold
 1969 - 79: Øivind Anker
 1979 - 94: Anne Grete Holm-Olsen,
 1994 - 98: Tone Modalsli
 1998 - : Ingrid Falkenberg

Antall medlemmer

1953:18
 1960: 20
 1970: 23
 1980: 24
 1985: 30
 :1990: 31
 1995: 39
 2000: 44
 2001: 47
 2002: 46
 2003: 47

Medlemstallet holdt seg altså stabilt til 1980-tallet, da det begynte å øke. Men økningen har ikke skjedd uten betenkeligheter. På årsmøtet 1974 erklærte formannen, Paulus Svendsen, at en burde ”se tiden an m.h.t. innvalg av flere medlemmer”, sannsynligvis fordi økonomien var svak og aktiviteten lav; en trengte en viss konsolidering før eventuelle utvidelser. Antallet økte heller ikke på 70-tallet, men fra 1980 har det vært en jevn stigning.

Medlemmer 1953 - 2002

Amundsen, Leif 1953 - 1987
Andersen, Per Thomas 1994
Anker, Øivind 1953 - 1980
    Beyer, Edvard 1958
Beyer, Harald, 1953 - 1960
    Blikrud, Liv 1995
Bull, Francis 1853 - 1974
    Dal, Erik 1983
Djupedal, Reidar 1961 - 1989
    Egeberg, Erik 1987
    Falkenberg, Ingrid 2001
Fidjestøl, Bjarne 1989 -1997
    Flugsrud, Sverre 1971
    Gimnes, Steinar 2001
    Gissel, Svend 1986
    Gundersen, Dag 2001
    Hagland, Jan Ragnar 1990
Hannevik, Arne 1968 - 2001
    Hareide, Jorunn 1994
Hauge, Ingard 1968 - 2001
    Haugen, Odd Einar 2002
    Heggelund, Kjell 1995
Holn-Olsen, Anne Grete 1977
Holm-Olsen, Ludvig 1961 - 1990
    Hødnebø, Finn 1988
    Haarberg, Jon 1997
Iversen, Ragnvald 1953 - 1960
Jacobsen, Alfred 1953 - 1997
    Janss, Christian 2002
    Jahr, Ernst Håkon 1992
Jørgensen, Jon Gunnar 1998
    Keel, Aldo 1993
    Kjær, Iver 1992 - 2002
    Kjærheim, Steinar 1968
Knudsen, Trygve 1953 - 1968
Kolsrud, Sigurd 1953 - 1957
    Kruken, Kristoffer 1994
Lervik, Åse Hiorth 1987 - 1997
    Lie, Hallvard 1958 - 1995
    Lindberger, Örjan 1979
Lunde, Johannes 1977 -1986
    Lundeby, Einar 1968
Midbøe, Hans 1953 - 1999

Modalsli, Tone 1994
 Munthe, Gerhard 1961 - 1997
 Mæhle, Leif 1983
 Nes, Oddvar 1991
 Nielsen, Torben 1978
 Noreng, Harald 1953
 Nygaard, Knut 1978 - 1984
 Næss,, Harald 1999
 Odelberg, Wilhelm 1986
 Pettersen, Egil 1982
 Rindal, Magnus 1991
 Seip, Didrik Arup 1953 - 1963
 Skard, Sigmund 1953 - 1995
 Skard, Vemund 1953 - 1993
 Skei, Hans. H. 1996
 Slettan, Svein 2003
 Solberg, Olav 1998
 Sprauten, Knut 1992
 Spørck, Bjørg Dale 1997
 Stegane, Idar 2000
 Steinnes, Asgaut 1963 - 1973
 Svendsen, Paulus 1953 - 1989
 Sørensen, Preben Meulengracht 1998 - 2001
 Valkner, Kristen 1953 -1972
 Vasstveit, Oddvar 1990
 Venås, Kjell 1984
 Winsnes, Andreas 1953 - 1972
 Ystad, Vigdis 1988
 Østby, Leif 1984 - 1988
 Aarnes, Sigurd Aa. 1984
 Aarseth, Asbjørn 1996
 Sørli, Mikjel 1953 - 1976
 Tunold, Solveig 1953 - 1994
 Tveterås, Harald L. 1983 - 1992
 Ulset, Tor 2000

Finansieringen

Selskapet startet økonomisk sett på helt bar bakke. Det måtte da være et fundamentalt spørsmål hvordan penger skulle skaffes til utgivelsene. De tre mennene som gjorde opptaket til stiftingen, hadde planer for dette da de skrev til NAVF i oktober 1952. Siste avsnitt i dette brevet lyder slik:

"M.h.t. finansieringen av selskapets virksomhet har vi gått ut fra at når honoraret for utgiverens arbeid med innledning, tekstkritikk, kommentar, register og korrektur var dekket helt ut av NAVF-bevilgningen, så skulle det ikke være vanskelig å få et forlag til å skyte til det beløp som trengtes for å få verket trykt og utgitt. Når selskapet først er konstituert, vil vi også drøfte mulighetene for å skaffe en del penger på andre måter, dels i form av private bidrag (som i Danmark), dels i form av årskontingent fra faste abonnenter på selskapets publikasjoner (som i Sverige og Finland)."

Vi ser altså at selskapets ledelse fra første stund har satset på at Forskningsrådet måtte bli den hovedsakelige bidragsyter til selskapets virksomhet. Slik var det også lenge. Om framgangsmåten ved tildelingen av midler skriver Hans Vogt i brevet av 23.2.1953, der NAVF lover støtte: "Jeg skulle tro [--] at økonomisk støtte må skje i form av bevilgninger til bestemte tiltak, som selskapet tar opp, og på grunnlag av spesifiserte budsjettoverslag, avtaler med forlag om utgivelsesmåte."

Forskningsrådet ville altså ikke gi noen slags fast årlig sum til driften, men ad hoc-bevilgninger etter hvert som selskapet fikk ferdig verker til utgivelse. Slik ble også praksis. Forskningsrådet fulgte opp sin positive holdning til selskapet og finansierte de fleste utgivelser mer eller mindre fram til 1987. På 1970-tallet innførte Forskningsrådet en praksis med en viss årlig sum til allmenn drift, ca. 15 000 kr. pr. år, men gav dessuten tilskott til de enkelte utgivelser.

Den første søknaden til Forskningsrådet er skrevet av Solveig Tunold og sendt 1. desember 1953, altså dagen etter Selskapets stiftelse! Søknaden har 4 poster:

1. Utgivelse av brev til Henrik Wergeland (kr 13 000)
2. Dorthe Engelbretsdatters samlede skrifter (kr 21 000)
3. Bidrag til forberedende arbeid med Jonas Lies brev (kr 1 000)
4. Til administrasjon og løpende utgifter (kr 1 000)

Det er en ganske optimistisk søknad; sluttsummen på kr 36 000 var ganske mange penger den gang. NAVF svarer imøtekommende, men reduserer punkt 1 til 4 000, punkt 2 til 18 000 og stryker punkt 3. Men det ble iallfall bevilget nok til at selskapet fikk en startkapital. I november 1954 blir det gitt klarsignal for trykking av Dorthes skrifter og Wergelandsbrevene. Som det aller første skrift utgitt av Selskapet kom *Dorthe Engelbretsdatters skrifter bd. 1 ut 10. januar 1956*.

Bidragsytere

Norges almenvitenskapelige forskningsråd var inntil 1987 den viktigste økonomiske basis for Selskapets virksomhet, og NAVF følte et visst ansvar for Selskapet. Forholdet er klart uttrykt i et brev fra Norsk Kulturråd 17.1.1967: "På et felles møte 25. oktober 1966

mellom styret i Norges almenvitenskapelige forskningsråd og arbeidsutvalget i Norsk kulturråd ble det fra NAVF's side understreket at *Det norske språk- og litteraturselskap var et datterforetagende av Norges almenvitenskapeligeforskningsråd* (uth. her) og hadde vært understøttet derfra." - Det var ikke riktig å snakke om "datterselskap" - vårt selskap var en selvstendig institusjon - men uttrykksmåten viser hvor nært Forskningsrådet har stått Språk- og litteraturselskapet. Til hver utgivelse søkte selskapet om penger, og fikk som oftest det som det var bedt om. Summene er ikke altfor store, for det meste mellom 10 000 og 20 000 kroner, iblant opptil 50 000, men pengene var jo betydelig mer verdt i de første ti-årene enn i dag. I alt har NAVF bevilget opp imot 1 million kroner til Selskapet. Etter 1987 har ikke Forskningsrådet ytt noe til vårt selskap.

Letterstedtska Föreningen, norsk avdeling, kom inn som "sponsor" for Selskapet i 1964 med et tilskott på kr 1 200, og har siden støttet virksomheten med bevilgninger hvert år. Beløpene har variert noe, men de har gradvis økt fra kr 4 000 til kr 10 000. Til sammen har bidragene utgjort ca. kr 200 000.

Anders Jahres humanitære stiftelse kommer inn som støttespiller først i 1990, men da med stor tyngde. Hvert år har stiftelsen etter 1990 bidratt med 50-70 000 kr.

Institusjonen Fritt ord har betydd mye for Selskapets økonomi etter at den første bevilgningen ble gitt i 1990 med kr. 262 500. Et helt ekstraordinært krafttak tok Fritt Ord i 1997 med en gave på 1 million kroner. Den forandret Selskapets økonomiske situasjon radikalt. I alt har institusjonen gitt tilskott på omkring 2 mill. kroner.

Også mindre, enkeltstående bidrag har Selskapet mottatt f.eks. fra *Norsk kulturråd* og fra *professor Alfred Jakobsen*.

Direkte statsbidrag har Selskapet aldri mottatt, men bevilgningene fra Forskningsrådet er jo i siste instans statstilskott. Finansiering over statsbudsjettet har imidlertid vært et aktuelt spørsmål, feks. på årsmøtet 1998. Der står det i referatet at kontakt med Kulturdepartementet iallfall har ført til at Selskapet skal tilgodeses med kontor ved ombyggingen av Universitetsbiblioteket. Det blir framholdt at en av de viktigste oppgavene for styret framover blir å skaffe bevilgning fra staten til Selskapet.

Virksomheten

Med NAVF's første bevilgning i ryggen satte Selskapet allerede i

1954 i gang med utgivelse av eldre litteratur. Her skal gis en oversikt over de utgitte verker; de blir omtalt kronologisk etter året da opptaket til utgivelsen ble gjort. Allerede da Selskapet ble stiftet, forelå det et par arbeider som var omtrent ferdige til trykning, de to som var nevnt i søknaden fra 1. desember 1953.

Docent Kristen Valkner hadde manuskript til en vitenskapelig utgave av *Dorothe Engelbretsdatters* verker ferdig, og første bind ble trykt i løpet av 1955. Tilsyn: Ragnvald Iversen. Dette er *den første utgivelsen* fra Det Norske Språk- og Litteraturselskap. Bind 2 ble trykt året etter. I 1999 kom en ny utgave, denne gang i ett bind ved Laila Akslen og Inger Vederhus.

Professor Leiv Amundsen meddelte i et brev 23. 2.1953 at han hadde samlet 250 *brev til Henrik Wergeland* og ville trykke dem sammen med en del supplementer som han og D.A.Seip hadde samlet til den store Wergelandutgaven. Dette ble trykt 1956. (*Suppl. 1*). *Brevene til Amalie* ble trykt i 1974 (*Suppl. 2*).

Alt på den første søknaden til NAVF var utgivelse av *Jonas Lies brev* nevnt som et aktuelt prosjekt. Bibliotekar **Øyvind Anker** fikk seg overlatt oppgaven, med Francis Bull som tilsynshavende. Det ble et av de langvarigste tiltak i Selskapets historie; det er ennå ikke avsluttet ved 50-års jubileet. Brevene var mange. I en innberetning fra Anker i oktober 1955 sier han at han har funnet 270 trykte brev, og han har oppsporet originalbrev i København, Göteborg, Uppsala og Stockholm foruten ca. 490 brev på UB i Oslo. I de følgende 6 – 7 år gjorde Anker reiser til de nevnte steder for å kopiere brevene, og hadde til sist ca. 1400 brev. I 1964 leverte han et redigert utvalg på ca. 800 brev til trykking. Men NAVF ville bare bevilge halvparten av det beløpet som Gyldendal forlangte til trykking, og utgivelsen ble utsatt. Ved Øyvind Ankers død i 1980 ble det overlatt til universitetsbibliotekar **Anne Grete Holm-Olsen** å føre arbeidet videre, og Ingard Hauge overtok tilsynet etter Francis Bulls død.

Professor D. A. Seip var i gang med en ny utgave av *Petter Dass' skrifter*, og fikk fra 1955 støtte av Selskapet til dette. Seip var på denne tid en meget opptatt mann, men fikk arbeidet ferdig i 1960, da *Alle Evangelia Sangviis forfattet* utkommer.

Professor Sigurd Kolsrud fikk i 1955 bevilgning til å trykke 2 ordlister fra 1690-åra. På styremøte 21.6.1956 ble det imidlertid opplyst at Kolsrud hadde latt trykke denne publikasjonen med tittelen "Glossemata Tellemarchica" uten å spørre eller underrette Selskapets styre om det. Og bevilgning fra Forskningsrådet var det enda ikke kommet beskjed om. Styret bestemte derfor "at man ut fra prof. Kolsruds egenmektige opptreden måtte betrakte denne publikasjon som Selskapet uvedkommende", og at Selskapets navn ikke skulle nevnes i den.

Øyvind Anker tok på årsmøtet 1955 opp forslag om å utgi brev fra juristen *Bernhard Dunker* til den danske professor *Anton Frederik Krieger* i perioden 1866-70. Han mente disse brevene var meget verdifulle både kulturhistorisk og for den politiske historie. Anker fikk i oppdrag å stå for utgivelsen, med Solveig Tunold som tilsynshavende. Det ble søkt samarbeid med Danske Magazin; tanken var å ta med også Kriegers brev til Dunker i samlingen. Men fra dansk side fant man ikke Dunkers brev av så stor interesse for Danmark at trykning kunne forsvares. Dunkers brev ble så trykt alene i Norge, og samlingen kom ut i 1957.

En samlet utgave av *Claus Fastings* skrifter kom på tale allerede i 1954, og i 1955 foreslo **Francis Bull** at professorene Amundsen og Svendsen skulle gå sammen med Solveig Tunold om dette arbeidet. Det forelå et stort materiale til utgaven, innsamlet av Amundsen, og Svendsen og Tunold påtok seg å føre arbeidet videre. Det var naturligvis ikke forutsett at arbeidet med disse skrifterne skulle strekke seg over alle de 50 første årene av Selskapets historie! Det ble regnet med at utgaven ville bli på 4 bind. Man ville også ha med et utvalg av Fastings innlegg som politiaktor i Bergen 1784 - 91, og Solveig Tunold drog til Bergen og fikk overlatt dette materialet. I årsmeldingen for 1963 opplyses det at arbeidet fortsetter ved universitetsbibliotekar **Sverre Flugsrud**, og dette året kom bind 1 ut. Tilsynet lå nå hos Trygve Knudsen. Det varte 5 år før bind 2 kom, i 1968. Flugsrud opplyser i 1970 at han "ikke har kunnet avse tid til videre arbeid", men håper å ha bind 3 ferdig i 1973. I 1975 heter det imidlertid i status for publikasjonene: "Utgiveren ser ikke lyst på fortsettelsen; det er vanskelig å avse tid til å arbeide med utgaven p.g.a. sterkt arbeidspress i egen stilling." Bind 3 kom ikke før i 1979.

Det fjerde bindet skulle komme til å få en enda mer langtrukken tilblivelse. I 1994 bad Sverre Flugsrud seg fritatt for videre arbeid med utgaven, og styret måtte søke i flere år før det fant en som var villig til å påta seg oppgaven. I 1997 foreslår styret at det skal søkes bevilgning til registre for de tre første bind i påvente av bind 4, men dette blir møtt med forslag om først å få ut det resterende av Fastings tekster. I 1998 heter det i årsmeldinga at "arbeidet med utgaven er gjenopptatt", og Anne-Marit Hamre sies å arbeide med registrene, med Arne Hannevik som tilsynsmann. Men denne ny-starten er det øyensynlig ikke kommet noe større ut av, for i 2001 sies det at **Bjørn Kvalsvik Nicolaysen** "har sagt seg villig til eventuelt å videreføre Sverre Flugsruds utgave". Etter Arne Hanneviks død i 2001 har Liv Bliksrud overtatt som tilsynsfører. Og der står saken ved 50-års jubileet!

Kristen Valkner foreslo i 1955 å få utgitt en anonym religiøs *visesamling fra Møre* ca. 1670. Det ble vedtatt å la Valkner gjøre dette, med Solveig Tunold som tilsyn. Året etter foretok han en reise til Trondheim og Møre for om mulig å fastslå forfatterskapet, men det lyktes ikke. Samlingen kom ut 1958 med tittelen *Mesteren fra Møre, Viser og sanger fra den kristne barokkdiktning i Norge*.

Allerede i 1955 kom det på tale å gi ut *Absalon Pederssøn Beyers samlede skrifter*, med hans dagbok som bind 1. **Ragnvald Iversen** ble oppnevnt til å stå for utgaven med Trygve Knudsen som tilsynshavende. En vanskelighet var det at originalen inneholdt blekede avsnitt som måtte fotograferes med infrarøde stråler. Dette ble utført i København. I 1958 ble det besluttet å trykke teksten til dagboka sammen med *Oration om Mester Geble* i ett bind og la kommentarene komme som særskilt bind. Kristen Valkner ble bedt om å revidere manuskriptet til Orationen, og sommeren 1959 la han det fram i trykkferdig stand. Professor **Halkild Nilsen** i Bergen påtok seg realkommentaren til dagboka, og Ragnvald Iversen skulle sørge for språklig kommentar, som forelå ferdig ved hans død i 1960. Tekstbindet ble trykt i 1963, og i 1967 var kommentaren ferdig til trykking. Men Kristen Valkner, som nå hadde overtatt tilsynet, meldte i 1969 at en viss revisjon var nødvendig, og først i 1970 blir kommentarbindet omsider trykt.

Prost Frederik Schmidts dagbøker fra tiden 1794 - 1819 ble tatt opp til drøfting i Selskapet første gang på årsmøtet 1957. Schmidt var sogneprest i Eiker, prost i Kongsberg og senere prest og prost i Danmark. Han var med på Eidsvoll i 1814, en litterært og kulturelt interessert mann. Hans dagbøker er interessante for både dansk og norsk historie. Utgivelsen var "et påtenkt felles foretagende av Det danske Sprog- og Litteraturselskab sammen med det norske". Dagbøkene forelå allerede i maskinskrevet avskrift, og utdrag av dem var utgitt i 1868. Utgivelsen ble overdratt bibliotekar **Ole Jacobsen** i København, kjent for sin H.C. Andersen-utgave. Tilsyn fra dansk side hadde overbibliotekar H. Topsøe-Jensen og bibliotekar Daniel Preisz. Fra norsk side ble Paulus Svendsen oppnevnt. I 1964 trådte Johanne Brandt-Nielsen inn som medarbeider. Bind 1 av dagbøkene (for tiden 1794 - 1814) utkom 1966 og bind 2 (1817 - 1819) i 1969. I 1982 blir det meldt fra Danmark at man holder på med avslutningen av bind 1, som skal inneholde kommentarer og registre. Fra norsk side fikk Gerhard Munthe den oppgaven å gjennomse kommentarene. På oppfordring fra det danske selskap søkte vårt selskap NAVF om kr. 28 000 til trykkingen, og deretter kr. 31000 i tillegg. Begge beløp ble bevilget, og i 1985 ble bind 3 ferdig. Det norske bidrag til denne utgaven har vært vesentlig av økonomisk art.

Blant de mange forslag om arbeidsoppgaver i 1957 var også et fra **Mikjel Sørli** om å få utgitt *Mattis Størssøns norske krønike* (en sammentrengt og forkortet gjenfortelling av Snorres kongesagaer). Sørli ble satt til å forestå utgaven med

Seip som tilsynshavende. Etter at beløp på kr. 1500-2000 var bevilget de følgende år, forelå boka ferdigtrykt i 1962.

En *Norgeshistorie* fra ca. 1550 som finnes i Kungliga biblioteket i Stockholm, ble satt på publiseringsprogrammet i 1957. **D.A. Seip** hadde allerede en avskrift, og påtok seg å forestå utgaven, bl.a. med å skrive en innledning. På årsmøtet 1961 opplyste Seip at han ville vente med å utgi Norgeshistorien til Mattis Størssøns krønike forelå, da det var visse sammenhenger som måtte undersøkes nærmere. Krøniken ble trykt i 1962, men Seip døde i 1963 og rakk nok ikke å fullføre arbeidet. Siden er visstnok ingenting gjort med saken.

Sigurd Kolsrud nevnte på årsmøtet 1957 at *Christian Braunmann Tullins* skrifter burde utgis. Det ble vedtatt, men Kolsrud selv fikk ikke gjort noe med saken - han døde samme år. Professor **Harald Noreng** erklærte seg da villig til å påta seg utgivelsen. Etter ønske fra ham ble Paulus Svendsen tilsynshavende med Hallvard Lie som "bitrede". Det ble bevilget et par tusen kroner i året, og i 1968 forelå bind 1 (*Poetiske skrifter* med utgiverens innledning) i manuskript. Bindet var ferdigtrykt i 1972. Bind 2 og 3 (artikler, taler, brev etc.) var ferdige i manuskript i 1973, men på grunn av kluss med bevilgning til trykkingen kom bind 2 ut først 1976, bind 3 i 1977.

Alfred Jakobsen foreslo i 1957 å utgi et utvalg av *Sophus Bugges brev*. Han fikk dette godtatt, og ble satt til å samle og utgi brevene. Hallvard Lie skulle ha tilsynet. Året etter ble det bevilget kr. 2 600 til prosjektet, men de ble visstnok ikke brukt, og det er stilt om saken til 1965, da Jakobsen får en ny bevilgning. I 1969 melder Jakobsen at han er ferdig med innsamling av brev i Danmark og Norge, men har Sverige igjen. Året etter skriver han at innsamlingen er "på det nærmeste avsluttet". Men det skulle komme mange kjelker i veien for denne utgaven!

I 1971 meddeler Jakobsen at arbeidet ikke har gjort framskritt p.g.a. "den forserte arbeidsinnsats" som har vært nødvendig ved hans flytning til Trondheim. I 1972 heter det i årsberetningen at arbeidet har "nærmest stått stille", og i 1974 at det er vanskelig å få utarbeidd trykkmanus da arbeidspresset i stillingen er slik at han "akkurat så vidt holder hodet over vannet". I de følgende år er situasjonen den samme. I 1977 rapporteres det at ca. 700 brev foreligger, på forskjellige stadier av bearbeidelse. Å gjøre utgaven klar sies å kreve ekspertinnsikt, bl.a. på grunn av mange sitater på fremmede språk. Hallvard Lie meddeler at han ikke lenger vil stå som tilsynshavende, og Øyvind Anker overtar inntil videre. Jakobsen fortsatte arbeidet, og kunne i 1982 levere manuskript til vel 600 brev, sammen med en innledning om Sophus Bugge, men person- og emneregistret gjenstod. Utgaven var tenkt i to bind. Cand. philol. **Kristoffer Kruken** var nå kommet til som bistand. I 1984 sies det at Hallvard Lie har hatt brevene til gjennomsyn, og at 520 brev er levert til trykking. Arbeid med finansieringen var i gang, men trykkingen ville bli dyr: to anbud var på kr. 221 000 og kr. 189 000. Det laveste anbudet var basert på

"en forholdsvis enkel sats", og da styret mente at utgaven burde være Sophus Bugge verdig, ville det ikke uten videre godta dette tilbudet. Styret hadde mottatt kr. 120 000 til trykkingen, og på årsmøtet 1988 ble det vedtatt å sette den i gang. I 1990 mottok Selskapet kr. 100 000 til fullføring av brevutgaven, og dette året ble bind 1 ferdigtrykt.

Det så altså ut til at Bugge-brevene omsider skulle få komme fram i lyset. Men nei ! I 1991 heter det i årsmeldinga at "det har vist seg nødvendig å foreta en ny gjennomgang av materialet" - både til bind 1 som var ferdigtrykt og til bind 2, som forelå i manuskript. Det trykte bindet hadde for mange trykkfeil, dessuten var noen brev feildatert, andre var udatert m.m. Bindet ble derfor inndratt. Til den nye behandlingen av materialet ansatte styret Kristoffer Kruken, som kjente stoffet fra sitt samarbeid med Jakobsen. Selskapet fikk i 1992 en gave på kr 25 000 fra Alfred Jakobsen. Til ny tilsynshavende utpekte styret Finn Hødnebo. Etter hvert har Kruken funnet så mange nye brev at utgaven må bli på 3 bind.

Ut gjennom 90-åra fortsatte Kruken sitt arbeid med brevene. Det kom stadig fram nye brev. Disse ble føyd inn på sin kronologiske plass i den samlede utgaven, som skal omfatte alle brev. I 1996 hadde Kruken et opphold i Vatikanet for å søke etter brev, men fant ingen. I 1997 gav stiftelsen Fritt Ord penger til å "frikjøpe" Kruken fra hans stilling ved Universitetet for et halvt år, så han kunne samle seg om brevene. Han melder nå at et personregister er på det nærmeste ferdig, og at kommentarer er under arbeid. Han hadde håpet å få utgaven ferdig til trykking i 1999, men også denne gang har arbeidet tatt lengre tid enn beregnet, slik at brevsamlingen først ble ferdigtrykt i 2003. Da var den på 3 bind og omfattet ca. 1400 brev.

Bjørnstjerne Bjørnsons brevveksling med svenske gjorde styret vedtak om å utgi i 1956. Anker, Bull og Lindberger skulle stå for utgivelsen, med Trygve Knudsen som tilsyn. Søknad om kr. 3 000 til formålet ble sendt Nansenfondet, og bevilget. I 1957 er ca. 200 kr brukt til avskrivning, men deretter blir det helt stille om denne planen. Det henger muligens sammen med at det i 1961 ble besluttet å gi ut Bjørnsons brev til *danske* - et mye større prosjekt, som Selskapet ofret mye oppmerksomhet de nærmeste år.

Bjørnstjerne Bjørnsons brevveksling med danske er naturligvis av interesse også i Danmark, så det var helt naturlig for **Francis Bull og Øyvind Anker** å foreslå på årsmøtet 1961 å rette en henvendelse til Det Danske Sprog- og Litteraturselskab om samarbeid ved en utgivelse av brevene. Danskene svarte ja, under forutsetning av at Anker og Bull ble utgivere sammen med **Torben Nielsen** i København. Tilsyn: Richard Paulli. Arbeidet gikk greit, i 1969 var manuskriptet til bind 1 klart, og i 1970 ble det trykt. Det inneholdt brev fra perioden 1854 - 64 med en innledning ved Øyvind Anker. Teksten til bind 2 og 3 forelå ferdigredigert, men utarbeiding av

kommentarer og registre måtte ta noen tid, så bind 2 (brev fra 1864 - 69) kom ut først i 1972 og bind 3 (1870 - 74) i 1974.

Harald Beyer foreslo i 1957 for årsmøtet å gi ut en samling av *Kristian Elster d. e.'s artikler og*

brev. Forslaget fikk tilslutning, og bevilgning søkt. Harald Beyer og **Solveig Tunold** fikk i oppdrag å sørge for utgaven. De følgende 3 år blir det bevilget kr 2 000 pr. år til prosjektet. Men i 1960 dør Harald Beyer, som skulle foreta utvalget av artikler og skrive en innledning til boka. Han var ikke ferdig med dette ved sin død, og hans sønn Edvard Beyer sa seg da villig til å overta farens del av arbeidet. Men var nettopp da opptatt med annet arbeid, så dette måtte vente noen år. Først i 1969 blir saken nevnt igjen i rapportene; nå kommer universitetslektor **Willy Dahl** inn som utgiver istedenfor Beyer. Men det heter bare at arbeidet ville bli satt i gang igjen "såsnart Willy Dahl kunne få tid". Tilsynet var nå overlatt Øyvind Anker. Alt året etter er imidlertid teksten blitt ferdig redigert, men det manglet enda innledning og kommentarer. En vanskelighet var det at teksten var trykt med fraktur, og setterne i trykkeriet kunne ikke lenger lese fraktur. I 1972 blir det besluttet å få teksten maskinskrevet til et brukbart trykkmanus med latinske bokstaver. Dette var gjort i 1975, men avskriveren hadde ikke vært sikker i lesingen av fraktur, så det var mange feil, og dessuten var det nå oppdaget gjentakelser av stoff i artikler og brev. Dette måtte det ryddes opp i. I 1976 legger utgiverne fram en helt ny plan for utgaven: Kombinasjonen av brev og artikler skulle oppgis, og brevsamlingen gis til UB's håndskriftsamling. Artikkelsamlingen måtte revideres da Anker fant at en del av stoffet ikke var viktig nok til å tas med (Solveig Tunold var uenig). Revisjonen skulle utføres av Solveig Tunold, mens Willy Dahl fremdeles skulle ha ansvaret for innledningen, og Anker fortsette som tilsynsmann. En ny situasjon inntrådte i 1977, da Willy Dahl erklærte at han var villig til å slutføre arbeidet med utgaven: bestemme utvalget av artikler, vurdere brevenes verdi på ny og skrive innledning og kommentarer. Våren 1978 ble manuskript levert Selskapet, men nå ble trykkingen forsinket av uenighet mellom utgiver og tilsynsmann, bl.a. om omfanget av brevutvalget. Det ble likevel til slutt enighet om å ta med et (mindre) utvalg av brevene. Kommentaren var enda ikke ferdig, men endelig, ved utgangen av 1981, forelå boka med tittelen *Fra det moderne gjennombrudds tid. Litteraturkritikk og artikler 1868-1880 i utvalg. Ved Willy Dahl*. Brevene er altså utelatt. Solveig Tunolds navn er ikke nevnt i boktittelen; det kan synes merkelig ettersom hun hadde nedlagt et så stort arbeid i begynnelsen av prosjektet.

På årsmøtet 1961 kom det opp et forslag om å sette et utdrag av *Bergsbok* på arbeidsplanen. Dette er et islandsk håndskrift fra 1300- tallet med norske kongesagaer som det vesentlige av innholdet. (Har sitt navn etter den islandske biskop Berg Sökkason.) Et utdrag fantes i Hannover, med en kopi på UB i Oslo. I 1962 ble det bevilget kr 800 til avskrivning av utdraget, og riksarkivar **Asgaut Steinnes** påtok seg utgivelsen. Hans utgave forelå ferdig våren 1965 med tittelen *Eit gammalt utdrag or Bergsbok*.

Edvard Beyer meddelte på årsmøtet 1963 at **Arne Hannevik** hadde erklært seg villig til å besørge en utgave av *poetae minores* fra Norske Selskabs krets. Planen ble akseptert, Beyer oppnevnt tilsyn og penger søkt til avskrivning. Det ble bevilget et mindre beløp hvert år så Hannevik kom i gang, men i 1969 meldte han at arbeidet stod i stampe. Det meste av avskrivningen var gjort, men tekstene måtte kontrolleres. Han ville konsentrere seg om P.C.Stenersens dikt. Hallvard Lie spurte om Hannevik regnet Edvard Storm til gruppen *poetae minores*, noe Hannevik "energisk benektet". Han opplyser i 1970 at han på grunn av sterkt arbeidspress på Universitetet ikke er kommet videre. Denne situasjon varer ved. I 1974 meddeler han at "de små poeter sover! Om søvnen er søt eller full av mareritt vet jeg ikke." Deres søvn var tydeligvis søt, for den varer ennå! Dette er siste gang vi finner de små poeter nevnt i Selskapets papirer.

D.A.Seip foreslo på årsmøtet 1961 at Selskapet skulle gi ut *Petter Dass' Katekismesange* på samme måte som Evangeliesangene. Det ble straks godtatt og penger bevilget. Seip skulle ta seg av utgivelsen, men han døde i 1963, og styret bestemte da at **Kristen Valkner** skulle overta arbeidet, Trygve Knudsen assistere ham med det språklige, og Solveig Tunold ha tilsynet. Men det gikk tydeligvis ikke så lett å komme i gang, først i 1967 er katekismesangene nevnt igjen idet utgiveren får en bevilgning. De følgende år meldes det om at arbeidet er i god gjenge, utgaven vil bli på to bind. I 1970 var Valkner syk, og har "ikke fått utrettet stort" men han håper å ha bind 1 ferdig i manus 1971. Men Valkner døde i januar 1972, og utgaven blir "stilt i bero foreløpig". I 1975 meldes det i status for arbeidene at "Kristen Valkner var kommet et godt stykke på vei med materialinnsamling da han døde. Det har senere ikke vært mulig å oppspore hvor materialet befant seg." I 1976 opplyser professor **Einar Molland** at Valkners manus befinner seg på Institutt for kirkehistorie i en "meget nær avsluttet form". Han avslutter sitt brev med følgende vurdering: "En fullføring av manuskriptet vil måtte kreve en kyndig person, men antagelig bare ganske få måneders arbeid av en slik person." Sekretæren svarte med å spørre om Molland kunne finne en utgiver. Molland foreslo stud. theol. **Øivind Norderval** med tilsyn av Molland.

Norderval begynte på arbeidet, men ble alvorlig syk, så arbeidet gikk i stå. I 1978 ble derfor en ny utgiver trukket inn: stud. theol. **Ingar Hansen**. Solveig Tunold lovt å stå som tilsyn, men i 1978 trådte professor Helge Fæhn inn i stedet. Utgaven loves trykkeklar høsten 1979. Det blir den ikke, og det blir den heller ikke de følgende år fram til i dag, enda det stadig loves at den står foran fullføring. I 1980 heter det at "Ingar Hansen har avsluttet sitt arbeid, og manuskriptet levert til tilsynshavende." Dette stemte nok ikke helt med virkeligheten; Ingar Hansen

melder nemlig stadig at han holder på med manus, inntil han i 1985 gir beskjed om at han "ikke ser seg i stand til å fullføre arbeidet". Det blir på ny en jakt fra styrets side for å finne en kvalifisert utgiver. Først i 1990 lykkes det, og mannen er på ny Ingar Hansen, som imidlertid nå heter Ingar Samset. Han går i gang med arbeidet, men blir syk. I 1993 er han igjen frisk, og mener å kunne få manus ferdig i 1994. Men det skjer ikke, og i 1995 leverer han "i samråd med styret" det uferdige manus fra seg. Enda gang må styret på jakt, og denne gang finner de **Jon Haarberg**, som lover å påta seg arbeidet i 1997. Dette blir avtalt, og Kjell Heggelund utsett til tilsyn. Haarberg begynner også på arbeidet, og tror han blir ferdig i 1998, men dette lykkes ikke (på grunn av disputasarbeid). Han skriver imidlertid to artikler om katekismussangene i denne perioden, så han er opptatt av dem, og sier at de har hans første prioritet når han får "mer enn noen timer til rådighet". I 2003 blir det i meldt at arbeidet er gjenopptatt. Det er hittil siste tone fra Katekismesangene!

Dosent Reidar Djupedal (den gang i Bergen) foreslo i 1964 at Selskapet skulle utgi *Det norske Fjeldmaal*, en beskrivelse av dialekten i Vinje, utført av lærer Niels Svenungsen omkring 1820. Dette ble vedtatt, penger skaffet, og Djupedal gikk i gang med å forberede utgivelsen. Paulus Svendsen overtok tilsynet. I 1969 melder Djupedal at avskriften er ferdig, men må leses mot originalen. Materiale til innledning har han samlet, og "når han var kommet i orden etter flytting til Trondheim, skulle trykkmanus gjøres ferdig". Året etter skriver han at han tar sikte på å utarbeide et alfabetisk register, og regner med trykkklart manuskript sommeren 1970. Men nei ! Hans rapport 1971 går ut på at det ikke har vært mulig å avse større tid til arbeidet på grunn av sterkt press i den nye stillingen som professor. Så blir det stilt om saken til 1975, da det sies at "Utgiveren er fremdeles nedtyngt av administrative gjøremål". I 1979 ble Djupedal syk, og arbeidet stod i stampe.

Først i 1982 kommer det et livstegn fra prosjektet: Djupedal melder at han har avsluttet hovedmanuskriptet, og at også innledningen blir klar i 1983. Det skjer imidlertid ikke, og i 1985 har årsmeldinga en lakonisk notis som avslutter saken: "Utgaven [....] er ikke lenger aktuell på Selskapets program, da teksten er utgitt av Norsk Målførearkiv ved Universitetet i Oslo i Norske studiar 3, 1985." Mye arbeid var altså gjort til fånytt, mye penger bortkastet. Når en slik fadese kunne forekomme, at to institusjoner arbeidde samtidig med samme utgivelse, helt uavhengig av hverandre, må det trolig skyldes at vårt selskap var for lite kjent og hadde for liten kontakt med andre institusjoner. En av dem som arbeidde ved Målførearkivet, Johan Schulze, erklærte på forespørsel at han ikke kjente til selskapets eksistens, ikke den gang og ikke nå.

Francis Bull tok på årsmøtet 1964 til orde for en ny utgave av *Johan Sebastian Welhavens skrifter*. " Forslaget vant alminnelig bifall," heter det i referatet, og lektorene **Ingard Hauge** og **Haakon Hofgaard Halvorsen** ble spurt om de ville påta seg arbeidet. Begge sa seg villige, og Trygve Knudsen ble oppnevnt som tilsyn. En første bevilgning ble gitt, og de følgende år er arbeidet tydeligvis i gang,

for det blir bevilget hvert år. I 1968 trekker Halvorsen seg fra medarbeiderskapet, og Hauge fortsetter alene. I 1969 redegjør han på årsmøtet for de prinsippene som er fulgt under innsamlingen av materialet, og melder at tekstene er på det nærmeste ferdige, men kommentarene står igjen. Solveig Tunold overtar tilsynet etter Trygve Knudsen. I 1971 erklærer Hauge at det på grunn av arbeidet i hans stilling er vanskelig å si når trykkmanus vil foreligge. I de følgende år kommer det meldinger fra Hauge om at arbeidet er i gang, men han som andre utgivere sinkes fremdeles av sterkt arbeidspress i universitetsstillingen, og fram til 1978 stod arbeidet nærmest stille. Men høsten 1978 leverer Hauge manus til bind 1, tekst og kommentar. Det blir foreløpig liggende, og år etter år sier årsmeldingene bare at "det arbeides videre". Endelig, i 1988 meddeler Hauge at arbeidet med utgaven nærmer seg avslutningen. Det blir opplyst at utgaven skal inneholde "alt som eksisterer av det Welhaven har skrevet". Det var tidligere kommet fire utgaver av Welhavens produksjon, men de hadde ikke fått med seg alt. Blant annet skal nå Welhavens brev komme med. Til alle tekster skal det høre kommentarer. Det regnes med ca. 800 sider dikt, ca. 1000 sider prosa og ca. 450 sider brev, kommentarene medregnet. Det var klart at trykkingen av en så stor tekstmasse ville bli svært kostbar, og Selskapet begynte våren 1988 forhandlinger med Gyldendal om prisen. Kravet ble kr 975 000 for 7 bind. Universitetsforlaget erklærte seg interessert i et samarbeid om utgaven, og beregnet sin pris til kr 825 000. Dette anbudet ble akseptert, og finansieringen kom i stand ved at både Kulturrådet, Forskningsrådet og Fritt Ord gav tilskudd. Bind 2 og 3 ble trykt i året 1991/92 og i desember 1992 forelå også bind 5. Dermed var utgaven fullført.

Publiseringen av Welhavens samlede produksjon er vel det største tiltak som selskapet har gjennomført. Ingard Hauge gjorde en enorm innsats med teksten og kommentarene, som fyller hele 130 sider. Fullt fortjent ble han i 1993 belønnet med Det Norske Akademi for Sprog og Litteraturs pris til minne om Thorleif Dahl (kr 100 000).

Arne Hannevik, som hadde skrevet doktoravhandling om Sigbjørn Obstfelder, henvendte seg i 1964 til Selskapet med et forslag om å utgi Obstfelders brev. Det ville bli tale om en ett-binds utgave, og det ville være ønskelig å få den ut til dikterens hundreårsdag i 1966. Styret besluttet å følge opp denne planen, og fikk straks ordnet med en bevilgning. Hannevik utførte innsamlingsarbeidet, skrev innledning og kommentar og fikk brevene trykt til 100-årsdagen.

Asgaut Steinnes brakte i 1971 på bane et skrift fra 1626 av *Jon Andersson frå Skånevik* om fornminner i Bergen bispedømme. Selskapet tok saken opp. Originalen fantes i den Arnamagnæanske Samling (AM 370) og var avfotografert, så den forelå på film. Steinnes hadde tekst og kommentar ferdig og det meste av innledningen skrevet. I 1972 blir skriftet trykt som faksimileutgave med innledning, transkripsjon og register.

Steinar Kjærheim foreslo i 1971 å ta opp til publisering en selvbiografi av *Conrad Nicolai Schwach*. Manuskriptet på 500 sider fantes i Aust-Agderarkivet, og Kjærheim hadde lest det. Han mente det inneholdt "mange avsnitt av betydelig interesse, bl.a. nærbilder av studenterlivet både i København før 1814 og i Kristiania" som viste "den privilegerte stilling studentene inntok i samfunnslivet, men også det temmelig ville liv de førte". Kjærheim hadde fått en del av manus avskrevet og forelagt det for Gyldendal, der man hadde ment at man måtte ha et bidrag på minst kr 85 000 for å trykke det. Øyvind Anker og flere andre hadde lest utsnitt av manuskriptet, og de mente alle at stoffet var av stor interesse. Paulus Svendsen hevdet "at innholdet var av verdi fordi det fortalte om den generasjon som faktisk hadde vært med på å bringe orden i det nye statssamfunn i Norge". Det var altså enighet om at selvbiografien burde gjøres tilgjengelig, men trykking ble ikke nevnt, sannsynligvis fordi trykningskostnadene var skremmende. Anker foreslo at en i første omgang skulle få manuskriptet kopiert på film, dernest kunne Elise Sinding skrive det av, og så kunne et (foreløpig) personregister utarbeides. Dermed ville det være tilgjengelig for alle interesserte, og så fikk man senere bestemme om det skulle utgis. Dette ble vedtatt, og arbeidet skulle settes i gang. Øyvind Anker ble tilsynsmann for det. Alt i 1972 rapporterte Elise Sinding at de første 140 sider var avskrevet, og i 1973 at avskrivningen av de 548 foliosider var praktisk talt fullført, dertil "diverse brevinnskudd med forskjellige hender". Nå gjenstod det å få lest korrektur mot originalen. Person og stedsregisteret ville komme til å omfatte flere tusen navn, og tanken var å identifisere så mange av personene som mulig. Elise Sinding ble sagt å ha utført "et utmerket arbeid" og fikk sin timelønn forhøyet fra kr 12 til kr 15 (!). I 1974 fikk selskapet lektor Kaare Haukaas til å lage registeret. Hans Midbøe framholdt at registeret også burde bli et sakregister. I 1976 blir det meldt at det var mulighet for å få produsert 5 eksemplarer til fordeling på de viktigste institusjoner for en overkommelig pris. I 1977 er dette gjort, og Paulus Svendsen har utarbeidd en 16 siders innledning. Seks eksemplarer ble fordelt slik: to til UB i Oslo, ett til UB i Bergen, ett til UB i København, ett til Videnskabselskabets bibliotek i Trondheim og ett til Aust-Agderarkivet.

Solveig Tunold skrev i 1971 til Selskapet med forslag om å anmode lektor **Johannes Lunde** om å ta på seg utgivelsen av *Alexander L. Kiellands brev*. Hun framholdt hans utvilsomme kompetanse for oppgaven og fikk støtte av Beyer, Hauge og Svendsen. Forslaget ble vedtatt, og arbeidet satt i gang. Tilsynshaver ble Øyvind Anker. Alt i 1972 blir det meldt at innsamling og avskrivning av brevene foregår "i raskt tempo". Høsten 1973 meddeler Lunde at det er registrert over 1700 brev, og at registrering og avskrivning nærmer seg avslutningen. I 1975 blir omfanget av brev som skal med i utvalget, anslått til 1600. Da er også noen brev som var trykt før, regnet med. I 1976 er bind 1 ferdigredigert, og innledning skrevet. Avskrivningen blir fullført i 1977. Bind I (brev fra 1869-83) utkom i januar 1978, bind 2 (brev fra 1884-89) i november samme år, bind 3 (brev fra 1890-99) var ferdig i 1980 og bind 4 (brev fra 1900-06) i 1980. Utgiftene til trykking ble delt

mellom NAVF og Gyldendal. Dermed hadde Lunde gjennomført dette veldige arbeidet på under 10 år. Det heter i årsmeldinga 1981: "Dette verk vil bli stående som et av de store tiltak som Selskapet har påtatt seg, og redaktøren, Johs. Lunde har i denne utgaven nedlagt et stort og verdifullt arbeid."

Universitetsbibliotekar **Oddvar Vasstveit** la i 1975 fram et interessant skrift fra ca. 1730: *Anmerkninger ofver Island og dessen Indbyggere* av *Mathias Jockumsen [Vadel]*. Vasstveit hadde skrevet det av, og mente det var "både innholdsmessig og sproglig et kuriøst dokumen". Vasstveit skrev en innledning om forfatteren, og Einar Lundeby utarbeidde en oversikt over hans språkform. Skriftet ble i 1977 mangfoldiggjort av UB i Oslo og innlemmet i dets skriftserie. Vårt selskap hadde initiert og støttet utgivelsen.

Kaare Haukaas meddelte i 1976 at han hadde fullført innsamlingen av stoff til en *bibliografi over Francis Bulls arbeider*. Han fikk i oppdrag av Selskapet å få den utgitt. I 1978 meddeler han at det som står igjen, er emneinndeling og registre, men i 1979 heter det at mye annet arbeid har sinket fullføringen av bibliografien. I 1980 er manus overlatt til UB i Oslo, som vil påta seg trykkingen. Så er det ikke mer å høre om bibliografien før i 1997, da årsmeldinga forteller at den var blitt overlatt til bibliotekar **Jorunn Gule**, som har ferdigstilt bibliografien. Den ble utgitt i 1998. Anne Grete Holm-Olsen hadde vært tilsynshavende.

Episoden **Henrik Ibsen - Emilie Bardach** i Gossensass 1889

skapte

sensasjon da Georg Brandes i 1906 offentliggjorde Ibsens brev til den østerrikske ungpiken. Men Emilies etterlatte dagbok var aldri offentliggjort. Den østerrikske litteraten **Hans Erich Lampl**, bosatt i Oslo, interesserte seg sterkt for saken og

fikk

avtalt med Selskapets sekretær at han skulle transkribere

dagboka

som bød på mange leseproblemer. Lampl gjorde så ferdig et opus som han kalte "Nova über Henrik Ibsen und sein Alterswerk". Selskapet bidrog økonomisk til å få arbeidet trykt mot å få 100 eksemplarer. Det forelå ferdig i 1977 og inneholdt også Lampls merknader og en diplomatarisk gjengivelse av Ibsens brev.

Sigmund Skard foreslo i 1981 at Selskapet skulle utgi en

samling

av norsk bygdemålsdiktning i dansketida. Professor **Kjell Venås** villig til å stå som redaktør for utgaven, og Sigmund Skard

sa seg

overtok

tilsynet. I 1983 meddeler Venås at han har samlet stoff til

utgaven,

og senere vil komme med forslag til utforming og omfang. I 1988 leverer han trykkferdig manuskript og i 1990 er samlingen ferdig trykt med tittelen *Den fyrste morgonblånen. Tekster på norsk frå dansketida*. Det er blitt en ruvende bok, med innledning og merknader av Venås. Merknadene er på 212 sider! Det er et av de største arbeide som er utført i Selskapets regi, og Venås fortjener honnør for sin store innsats.

I 1981 tar **Egil Pettersen** på seg å sørge for en ny utgave av Hamarkrøniken. Tilsynshavende ble Einar Lundebby, men da han ble langvarig syk i 1984, ble han erstattet av Ludvig Holm-Olsen. Manuskriptet var levert våren 1984, og i 1986 var den nye utgaven ferdigtrykt.

Ludvig Holm-Olsen foreslo i 1981 at Selskapet skulle utgi en samling av *Wilhelm Frimann Koren Christies* dagbøker og reiseberetninger. Året etter meldes det at **Per Fett** har erklært seg villig til å forestå utgaven, Holm-Olsen blir tilsynshavende. I 1983 melder Fett at han har funnet fram til originalmanuskriptene og avskrifter av dem. Avskrivning for trykkmanus er i gang. Men Per Fett gir beskjed om at han ikke kan påta seg å fullføre utgivelsen, og styret må ut og søke etter en ny utgiver. Det har ennå ikke lyktes.

Hans Midbøe erklærte seg i 1982 villig til å stå for utgivelsen av et skuespill av Jonas Lie, *Utmeldt av klubben*. Det ble tatt sikte på å få utgaven ferdig til 150-årsdagen for Jonas Lies fødsel i 1883. Det lyktes, boka kom ut til jubileumsdagen med etterskrift av Midbøe.

Erik Werenskiolds brev ble brakt inn på arbeidsprogrammet av **Leif Østby** i 1983. Det ble antatt å være mellom 1000 og 1200 brev, og av dem kunne ca. 800 være aktuelle for utgivelse. Brevene handler om kunst, vitenskap og politikk. Leif Østby gikk i gang med arbeidet, men melder i 1987 at han har støtt på vansker i forbindelse med den litterære opphavsrett, og at arbeidet derfor er foreløpig stanset. Høsten 1988 ble disse problemer løst, og Østby fikk adgang til hele det originale brevmaterialet. Men Østby døde i desember 1988 uten å ha fått avsluttet arbeidet. I 1989 påtok professor **Marit Werenskiold** seg å fullføre Østbys arbeid, og fikk overlatt hele hans materiale. I 1990 meldes det at hun er godt i gang med arbeidet,

men ettersom det er så mange brev, må utgivelsen ta tid. I 1996 sier årsmeldinga at arbeidet er lagt til side, men vil bli ta opp igjen så snart utgiveren er ferdig med sin biografi over Erik Werenskiold. Dette har ennå ikke skjedd.

Det Danske Sprog- og Litteraturselskab foreslo i 1985 at de to selskaper skulle samarbeide om å utgi *Johan Hermann Wessels skrifter*. Det ble spurt om man fra norsk side hadde en utgiver, men det klarte Selskapet ikke å finne. Danskene engasjerte da dosent **Anne E. Jensen** til utgivelsen med lektor Iver Kjær som tilsynshavende fra dansk side og Harald Noreng fra norsk. Det var en forutsetning at de to selskaper skulle forsøke å få finansiert tiltaket ved søknader til forskningsrådene. Det ble imidlertid en lang hvileperiode for prosjektet på grunn av utgiverens sykdom. Først i 1993 ble planen tatt opp igjen, og det danske selskapet oppnevnte ordboksredaktør **Henning Andersson** til å ta seg av videreføringen av arbeidet. Harald Noreng fortsatte som tilsyn. Så er det ikke mer å høre om tiltaket før i 2001, da det meldes at "Arbeidet med utgaven har ligget stille pga. utgiverens andre arbeidsoppgaver". Anne E. Jensen døde i 2001, så Henning Andersen står som eneutgiver. Men det synes som om lite eller ingenting er gjort med utgaven.

På årsmøtet 1989 framkom det forslag om å gi ut ett eller flere verk av Nicolai Wergeland. Styret ville se på muligheten for å få utskriftet *Retfærdig Bedømmelse af Henrik Wergelands Poesi og Karakter*. **Dagne Groven Myhren** tok på seg å gi ut en kommentert utgave av skriftet. Professor Vigdis Ystad fikk tilsynet med arbeidet. Det var planlagt å få de gotiske bokstavene overført til latinske ved hjelp av maskin, men det var vanskelig å få noen til å påta seg arbeidet, så transkripsjonen måtte avskrives manuelt. I 1994 var manuskriptet på det nærmeste klart, og i oktober 1995 kom boka ut.

utgi Overbibliotekar **Gerhard Munthe** satte i 1992 fram forslag om å utgi *riksarkivar C. C.A. Langes brev*. I 1993 rapporteres det at Sel kontaktet Riksarkivet og Håndskriftsamlingen ved UB for å klarlegge hva som finnes av brev etter Lange. Det viste seg å være en stor samling av materiale. Men det var vanskelig å finne noen som var villig til å stå som utgiver. I 1996 ble det lagt en plan som gikk ut på å engasjere en person i 3 måneder til å registrere brevene og få så mange som mulig avskrevet. Dette skulle være et forprosjekt. Arbeidet ble utført av cand. philol. **Gerd Mordt**. Hun leverte en overmåte fyldig og grundig rapport 25.3.1998 etter å ha lest 763 brev. Hennes vurdering er at en utgave av alle brevene ville bli meget kostbar; en mulighet ville være å gi ut et utvalg. Imidlertid har hun også en kvalitativ vurdering, og den er helt klar: "Personlig er jeg imidlertid i tvil om

at stoffet har stor nok generell interesse til at jeg vil anbefale en utgave av Chr. Langes vitenskapelige brevveksling." Knut

Sprauten

gjennomgikk hennes argumentasjon og sluttet seg til hennes konklusjon. Dermed var punktum satt for dette prosjektet.

Harald Noreng gikk i 1994-95 i gang med å forberede *Fredrikke Nielsen : Minnen från barndom och ungdom* til utgivelse. Hun var en skuespillerinne fra Bergen som endte i USA som predikant – et eventyrboka ble trykt i 1998.

Ludvig Ludvigsen Daaes "Erindringer og Optegnelser om min Samtid ble foreslått utgitt i 1995 av direktør **Nic. Knudtzon**, som også ble utgiver. Tilsynet ble overdratt Knut Sprauten. I 1997 opplyses det at Knudtzon har utarbeidd kommentarer og supplerende opplysninger til det som Daae har skrevet om norske forhold, og arbeid er i gang med de greske og latinske innslag. I 2003 ble boka publisert og var blitt et staselig verk på 470 sider, rikt illustrert med bilder av ledende kulturpersonligheter på 1800-tallet.

Gudmund Harildstad ble ved midten av 90-tallet oppnevnt som utgiver av *Ivar Kleiven og Kristian Prestgards brevveksling*. Kjell Venås hadde tilsynet, men trakk seg i 2000 fra oppgaven, og Leif Mæhle overtok.

I 1995 rettet Det Danske Sprog- og Litteraturselskab en forespørsel til vårt selskap om samarbeid ved utgivelsen av *brevvekslingen mellom Amalie og Erik Skram*. Dette kom i stand med **Janet Garton** som utgiver og som tilsynshavende Torben Nielsen fra dansk side og Ingard Hauge fra norsk. I 2002 kom boka ut med tittelen *Elskede Amalie*. Den inneholder brevene fra 1882 til 1889. Boklansering fant sted 24. august 2002 i Bergen

Professor **Jorunn Hareide** sendte i april 1995 en uttalelse til Selskapet om *Magdalene Thoresens brev*. Hun opplyste at det i Oslo antagelig er 400-450 brev av interesse, foruten kanskje noen i Danmark og Sverige. Det gjelder brev til mange av Nordens forfattere og kulturpersonligheter. Hun konkluderer med at brevene bør utgis, men at publiseringen kan legges opp på ulike måter, og at det første som må gjøres, er å skaffe en oversikt over hele brevmassen. I 1997 er Selskapet i gang med kopiering og avskrift av brevene med Jorunn Hareide som "faglig ansvarlig". I 1998 omtales hun som "utgiver", og det sies at avskrivningen snart er avsluttet. Sigurd Aa. Aarnes fungerte som tilsynsman. I 2001 var avskrivningen av brevene avsluttet, og Jorunn Hareide hadde levert et ferdig manus til første bind. I 2003 kom dette bindet ut; det inneholdt korrespondansen mellom Magdalene Thoresen og Georg Brandes. Lansering av boka foregikk 12. mars 2003 på Observatoriet.

Professor **Liv Bliksrud** skrev i 1995 et fyldig og velbegrunnet forslag til Selskapet om å utgi *Samlede eller utvalgte skrifter av Johan Nordahl Brun*. Dette synes å være akseptert, for planen nevnes i årsmeldinga 1997, der det også opplyses at den "påtenkte utgiver" ikke har kunnet få permisjon for å begynne på utgiverarbeidet. Det varer til 2000 før utgiveren, som viser seg å være **Rolv Nøtvik Jakobsen**, amanuensis ved Teologisk fakultet i Oslo, får formelt i oppdrag å lage et forprosjekt til en utgave av Bruns skrifter. Det er meningen å lage en tekstkritisk, kommentert utgave av utvalgte skrifter. Tilsyn har Liv Bliksrud. I sitt brev i 1995 foreslo hun å utgi Bruns skuespill *Einer Tambeskjelver* først av hans verker. På årsmøtet 1999 fulgte Vigdis Ystad opp denne tanken og mente det kunne gjøres på basis av Ellen Nessheims hovedoppgave. Dette ble vedtatt; Nessheim skulle være utgiver, professorene Jon Gunnar Jørgensen og Vigdis Ystad tilsynsførere. I 2002 ble utgaven trykt og utgjorde første bind i Selskapets klassikerserie.

Professor **Olav Solberg** tok på årsmøtet 2003 opp forslag om å gi ut et utvalg av P. Chr. Asbjørnsens huldreeventyr, og dette ble vedtatt. I den forbindelse ble også ønskeligheten av en ballade-utgave drøftet uten at noe vedtak ble gjort.

"Språk og litteratur"

Selskapets arbeidsfelter er i navnet definert som "språk og litteratur", men noen likestilling mellom de to med hensyn til innsats eller ytelser har det aldri vært tale om. Interessen og virksomheten har i høy grad konsentrert seg om det ene feltet : litteraturen. Bare 3 - 4 utgivelser har vært av rent språklig art. (Noen utgaver har verdi både for språk- og litteraturforskningen.) Flere ganger har denne skjevheten vært drøftet og beklaget, men noen forandring har ikke skjedd. Forklaringen på skjevheten ligger delvis i at behovet for nyutgaver ikke har vært på langt nær så stort innen språkvitenskapen som i litteraturen da de store klassiske verkene innen norsk språkvitenskap (f.eks. Aasens, Knudsens, Westerns) er blitt utgitt i faksimileutgaver på annet hold.

Publikasjoner

[Andersson] *Jonas Andersson frå Skånevik om fornminne i Bergen Bispedømme 1626*. AM 370 fol. Faksimileutgåve. Ved Asgaut Steinnes. Oslo 1972. Dreyers forlag.

[Bergsbok] *Eit gammalt utdrag or Bergsbok*. Forteljingar frå dei store kongesogene om Olav Trygvesson og Olav den heilage. Ved Asgaut Steinnes. Oslo 1965. Universitetsforlaget.

Bjørnson, Bjørnstjerne. *Brevveksling med danske 1854-1874*. I samarbeid med Det Damske Sprog- og Litteraturselskab. Ved Øyvind Anker, Francis Bull og Torben

Nielsen. 3 bind.. København og Oslo 1970-1974. Gyldendalske Boghandel og Gyldendal Norsk Forlag.

Brun, Johan Nordahl: Ejner Tambeskielver. Ved Ellen Nessheim Oslo 2002. Aschehoug Forlag. Selskapets klassikerserie nr. 1.

Bugge Sophus: *Brev*. 3 bind. Ved Kristoffer Kruken. Oslo 2003.

[Bugge, Sophus.] Sophus *Bugges brev*. Årsmøteforedrag i NSL av Kristoffer Kruken. Oslo 1995.

[Bull, Francis.] *Bibliografi over Francis Bulls skrifter*. Ved Jorunn Gule. Tromsø 1988. UB i Tromsøs serie Ravnetrykk.

Den fyrste morgonblånen. Tekster på norsk frå dansketida. Ved Kjell Venås. Oslo 1990. Novus forlag.

Dass, Petter. *Alle Evangelia Sangviis forfattet under sine føjelige Toner*. Ved D.A.Seip. Oslo 1960. H. Aschehoug & Co.

Dunker, B. *Breve til A. F. Krieger*. Ved Øyvind Anker. Oslo 1960.. J.W. Cappelen forlag.

[Daae, Ludvig Ludvigsen] *Professor Dr. Ludvig Daaes Erindringer og opptegnelser om sin samtid*. Ved direktør Nic. Knudtzen Oslo 2003. Novus forlag.

Elster,, Kristian. *Fra det moderne gjennombrudds tid Litteraturkritikk og artikler 1868-1880 i utvalg*. Ved Willy Dahl. Bergen 1981. LW. Eides forlag.

Engelbretsdatter, Dorothe. *Samlede skrifter*. Ved Kristen Valkner. 2 bind. Bd. 1: Siælens Sang-Offer, bd. 2: Taare-Offer. Siste Sanger, Viser og Rimbrev. Oslo 1955-1956. H. Aschehoug & Co.

Engelbretsdatter, Dorothe. *Samlede Skrifter*. Opptrykk i ett bind av K Valkners utgave fra 1955/56. Ved Laila Akslen og Inger Vederhus. Oslo 1999. H. Aschehoug & Co.

Fasting, Claus. *Samlede skrifter*. Ved Sverre Flugrud m. fl. 3 bind. Oslo. Bd. 1 1963, bd.2 1968, bd. 3 1979. (Bd. 4 under arbeid.)

Hamarkrøniken. Ny utgave ved Egil Pettersen. Øvre Ervik 1986. Alvheim og Eide Akademisk forlag.

Heimskringla. Håndskrifter og utgaver. Årsmøteforedrag i NSL av Finn Hødnebo. Oslo 1994.

[Ibsen, Henrik] *Henrik Ibsens brev. Kronologisk registrant med adresseregister m. v.* Ved Øyvind Anker. Forord ved John Brandrud. Oslo 1978. Universitetsbiblioteket.

[Ibsen, Henrik] *Planer for en ny historisk-kritisk utgave av Henrik Ibsens skrifter.* Årsmøteforedrag av Vigdis Ystad. Oslo 1997.

Kielland, Alexander L. *Brev 1869-1906.* Utvalg, innledning og kommentarer ved Johs. Lunde. 4 bind. Oslo 1978-1981. Gyldendal.

Lie, Jonas. *Udmeldt af Klubben.* Med etterskrift av Hans Midbøe. Oslo 1983. Gyldendal.

Mesteren fra Møre. *Viser og sanger fra den kristne barokkdiktning i Norge.* Ved Kristen Valkner. Oslo 1958.

Nielsen, Fredrikke. *Minnen från barndom och ungdom.* Utgiver: Harald Noreng. Oslo 1998. Novus forlag.

Obstfelder, Sigbjørn. *Brev.* Ved Ame Hannevik. Oslo 1966. Gyldendal.

Pederssøn [Beyer], Absalon. *Dagbok og oration om Mester Geble.* 2 bind i 1: *Dagbok 1552-1571* ved Ragnvald Iversen. *Oration om mester Geble* ved Oluf Kolsrud og Kristen Valkner. Oslo 1963.

Pederssøn [Beyer], Absalon. *Dagbok og oration om Mester Geble. Kommentarbind.* Ved Halkild Nilsen. Oslo 1970.

[Schmidt] *Provst Frederik Schmidts Dagbøker.* Ved Ole Jacobsen og Johanne Brandt-Nielsen. I samarbeid mellom det danske og det norske språk- og litteraturselskap. 3 bind: Bd. 1. 1794-1814, bd. 2: 1817-1819, bd. 3: Kommentarer, etterskrift og personregister under medvirkning av Gustav Ahlbeck. København 1966-1985.

Scott, Gabriel: *De vergeløse.* Med etterord. Ved Sven Slettan. Oslo 2003. Aschehoug.
Selskapets klassikerserie nr.2

Skard, Sigmund. *Ganges strøyer i Byglandsfjord.* Årsmøteforedrag i DSL. Nynorsk klassikar-bibliotek Oslo 1990.

[Skram] *Elskede Amalie*. Amalie og Erik Skrams brevveksling 1882-89. Ved Janet Garton. Oslo 2002. Gyldendal.

[Snorri Sturlason]. *Den norsk krønike*. [Oversatt av] Mattis Størssøn. Ved Mikjel Sørli. Oslo 1962. Universitetsforlaget.

Thoresen, Magdalene: *Brevveksling med Gerorg Brandes. Bd. 1, 1865-72*. Ved Jorunn Hareide. Oslo 2003. Emilia forlag.

Tullin, Christian Braumann. *Samtlige skrifter*. Ny utgave ved Harald Noreng. 3 bind. Bd. 1: Poetiske skrifter. Bd. 2: Taler og artikler. Bd. 3: Artikler, brev og andre aktstykker. Oslo 1972-1975. Gyldendal.

Welhaven, Johan Sebastian. *Samlede verker*. Ved Ingard Hauge. 5 bind: Bd. 1-2 dikt. Bd. 3-4 prosa. bd. 5 brev. Oslo 1990-1992. Gyldendal.

[Welhaven] *Welhaven som brevskriver*. Årsmøteforedrag i NSL av Ingard Hauge. Oslo 1993.

Wergeland, Henrik. 2 supplementer til *Samlede skrifte:r*. 1. Brev til Henrik Wergeland 1827-1845 ved Leif Amundsen og D.A Seip. 2. *Brevene til Amalie*. Ved Leif Amundsen. Oslo 1956-1974

Wergeland, Nicolay. *Retfærdig Bedømmelse af Henrik Wergelands Poesie og Karakter*. Ved Dagne Groven Myhren. Oslo 1995. Ad Notam Gyldendal.

Publikasjoner som Selskapet har støttet

Bloch, Thomas. *Glossemata Tellemarchica*. Fyresdal 1698. Ved Sigurd Kolsrud. (Skrifter frå Norsk Målførearkiv 7.) (Uten NSLs navn.) Oslo 1956.

Jochumsen. Mathias. *Anmerkninger ofver Jsland og dessen Indbyggere*. Innberetninger etter reiser på Island i årene 1729 -31. Ved Oddvar Vasstveit. Oslo 1977. Universitetsbibliotekets skrifter nr. 5.

Lampl, Hans Erich. *Nova über Henrik Ibsen und sein Alterswerk. Das Tagebuch der Emilie Bardach*. Oslo/Trieste/Zilrich 1977.

Schwach, Conrad Nicolai. *Erindringer af mit Liv indtil Ankomsten til Trondhjem [18301 nedskrevne i Aaret 1848*. 2 bind. Bd. 1: Avskrift i 5 eksemplarer av manuskript i Aust-Agder Arkiv ved Elise Sinding. - Bd. 2: Paulus Svendsen: *Conrad Nicolai Schwach 1793 ~ 1860. "Erindringer " etc. En orientering*. Kaare Haukaas: Person- og stadnamnregister. Oslo 1977.

Utgaver under arbeid

(De oppgitte utgivere er de som nå (2003) arbeider med utgivelsen.)

- Bjørnson, Bjørnstjerne: Synnøve Solbakken. Ved Sigurd Aarnes. Klassikerserien nr.3.
 Brun, Johan Nordahl: Samlede skrifter. Utgiver: Liv Bliksrud.
 Dass, Petter: Katekismesange. Utgiver: Jon Haarberg.
 Fasting, Claus: Skrifter, bd 4. Utgiver: Bjørn Kvalsvik Nicolaysen.
 Garborg, Arne: Haugtussa. Utgiver Gudleiv Bø. Klassikerserien nr. 4.
 Kleiven, Ivar: Korrespondanse med Kristian Prestgard. Utgiver: Gudmund Haruldstad.
 Kølle, Chrastian: Skrifter. Utgiver: Ernst Håkon Jahr.
 Lie, Jonas: Brev. Utgiver: Anne Grete Holm-Olsen. .
 Løkke, Jakob: Modersmaalets Formlære i udførlig Fremstilling. Utgiver: SveinLie.
 Thoresen, Magdalene: Brev bd. 2. Ved Jorunn Hareide.
 Werenskiold, Erik: Brev. Utgiver: Marit Werenskiold.
 Wessel, Johan Herman: Samlede Skrifter. Utgiver: Henrik Andersson.

"Sovende" prosjekter

En gruppe litterære verker som styret har vedtatt å utgi, og som arbeid er satt i gang på, er av forskjellige grunner gått i stå, og ingenting er bestemt om fortsettelse. Det gjelder følgende skrifter:

Norgeshistorie fra ca. 1550 i Kungliga biblioteket i Stockholm. Arbeidet med utgave påbegynt av D.A.Seip i 1957.

Bjørnsons brevveksling med svenske. Tatt opp til utgivelse av styret i 1957, men ingenting er gjort.

Poetae minores i *Det Norske Selskab*. Tanken om utgave ble reist av Ame Hannevik i 1963, og han gjorde en del innsamlingsarbeid. Men det stoppet opp i 1974.

W.F.K. Christies dagbøker. Ludvig Holm-Olsen foreslo i 1981 å utgi dagbøkene, og Per Fett skulle være utgiver. Men arbeidet gikk i stå 1983.

J. H. Wessels skrifter. Plan om utgave og forslag om samarbeid kom fra Danmark i 1985, og utgiver ble funnet Men utgiveren døde i 2001, og arbeidet ligger nede.

Foreslåtte, men ikke igangsatte prosjekter

Opp gjennom Selskapets "levetid" har medlemmene kommet med mange forslag om utgivelser som det av forskjellige grunner ikke hittil har vært mulig eller ønskelig å ta opp. Dels er det mangel på penger som har skylden, dels mangel på personer til å stå for utgivelsen, dels at verkene har ligget utenfor Selskapets arbeidsfelt.

Sigurd Kolsrud foreslo i 1955 å gi ut (Landstads) originaloppskrifter til norske folkeviser.

D.A.Seip nevnte i 1958 en oversettelse av Orkneyinga-saga, gjort i Bergen før 1570.

Torben Nielsen foreslo i 1958 "Christen Prams endnu utrykte beretning om sin rejse i Norge i årene 1804-06".

Mikjel Sørli foreslo i 1961 en utgave av Peder Claussøns sagaoversettelse.

Reidar Djupedal foreslo i 1961 en samlet utgave av Ivar Aasens skrifter.

Steinar Kjærheim nevnte på årsmøtet 1969 at brev fra Anker familien burde utgis (Peder, Bernt og Carsten Ankers brev).

Øyvind Anker pekte på årsmøtet 1980 på det ønskelige i å få publisert en del viktige tidsskrifter fra forrige århundre, f.eks. Illustreret Nyhedsblad og Norsk Folkeblad.

Leif Mæhle foreslo i 1982 en samlet utgave av A.O.Vinjes skrifter i samarbeid med Det norske Samlaget.

Selskapet uttalte i 1987 interesse for å utgi Grundtvigs norske korrespondanse i samarbeid med det danske selskap.

Gerhard Munthe satte i 1992 fram forslag om utgivelse av riksarkivar C.C.A. Langes brev. Brevene ble undersøkt og vurdert av cand. philol. Gerd Mordt, som kom til at de ikke er interessante nok til å utgis.

Gudleiv Bø foreslo i 1999 en utgave av Ame Garborgs dagbøker, og i 2002 ble tanken tatt opp igjen med utvidelse til også å gjelde Garborgs litterære verker. Som utgivere ble nevnt Gudleiv Bø, Ingvald Aarstein og Sveinung Time

Fridjof Nansens taler ble foreslått til utgivelse på årsmøtet 2002, da de er vanskelig tilgjengelige. Som mulige utgivere ble nevnt Åsfrid Svensen og Einar Lundeby, men noe vedtak ble ikke fattet.

Nina M. Evensen søkte i 1998 om å få Selskapets støtte til å utgi *Cora Sandels Alberte-trilogi*, men dette ble avslått fordi det gjaldt en utgave med modernisert språkform. Hun søkte igjen i 2000, men da var bøkene omtrent ferdige til utgivelse uten at Selskapet hadde vært med på utgivelsesprosessen, og det er i strid med Selskapets praksis å støtte en utgave så sent i produksjonsgangen.

Årsmøtene

Årsmøtene har spilt en viktig rolle i Selskapets liv. De har gitt anledning for medlemmene til å møtes og diskutere Selskapets drift - arbeidsplaner og økonomi, opptak av nye medlemmer osv. Oppmøtet har vært varierende og til dels svært lavt, særlig i de første tiår. Mellom starten og 1980 var antallet frammøtte bare mellom 4 og 11, enda medlemstallet på 70-tallet vokste til over 20. Da forfatteren av dette skrift kom gående til årsmøtet på UB sammen med Vemund Skard en gang i 70-åra, stod daværende sekretær Øyvind Anker på trappa og ropte da han fikk øye på oss: "Nei, hva skuer mine øyne! Kommer to stykker til årsmøtet?"

Men en stor forandring inntrådte fra og med 1982. Da hadde Johs. Lunde fullført utgaven av Kiellands brev, og dette hadde styret funnet å burde feire. Etter møteforhandlingene ble derfor de frammøtte innbudt til et hyggelig samvær i UB's kantine med kaffe og smørbrød og foredrag av Lunde om hans arbeid. Dermed var en tradisjon innledet som har vært meget gunstig for årsmøtene; siden da har deltakertallet som regel ligget på 15 - 20. De foredragene som har vært holdt, har oftest dreiet seg om utgivelser og utgiverpraksis.

Årsmøteforedrag

1982 : **Johannes Lunde:** Alexander L. Kielland og versekunsten (?) i lys av hans brev.

1983: **Ingard Hauge:** Welhaven, Ibsen og den fremmede passasjer.

1984: **Vemund Skard:** Fra vår språkhistorie. Omkring innføringen av skriftlig prøve i landsmål til examen artium.

1985 : **Leif Østby:** Erik Werenskiold som brevskriver.

1986: **Egill Pettersen:** Hamarkrøniken - arbeidet med ny utgave.

1987: **Harald Tvetterås:** Boken mellom forfatter og leser.

1988: **Harald Noreng:** Ibsens diktning på data.

1989: **Kjell Venås:** Den fyrste morgonblånen. Tekster på norsk frå dansketida.

1990: **Sigmund Skard:** Litteraturselskapet Det Norske Samlaget gjennom hundre år.

1991: **Steinar Kjørheim:** Fridtjof Nansen som brevskriver.

1992 : **Erik Egeberg :** Klassikerutgaver i Russland (Sovjetunionen).

1993 : **Ingard Hauge:** Welhaven som brevskriver.

1994 : **Finn Hødnebo:** Heimskringla i diverse fasonger.

1995 : **Kristoffer Kruken :** Sophus Bugges brev.

1996: **Gerhard Munthe:** Erik Christian Werlauff og norsk humanistisk forskning.

- 1997 : **Vigdis Ystad** : Planene for en ny historisk-kritisk utgave av Henrik Ibsens skrifter.
- 1998 : **Knut Sprauten** : Ludvig Daaes erindringer - en ny kildeutgave tar form.
- 1999 : **Jon Haarberg**: Cathecismussange, parodi og filologi.
- 2000 : **Vigdis Ystad** : Arbeidet med utgivelsesprosjektet *Henrik Ibsens skrifter*.
- 2001 : **Jorunn Hareide** : Magdalene Thoresens brev, især korrespondansen med Georg Brandes.
- 2002 : **Ingrid Falkenberg**: Historikk over og presentasjon av NSLs klassikerserie.
- 2003 : **Dagne Groven Myhren**: Wergelandstekster som bør være med i en utgave av Siful Sifaddas farser.

Tilbakeblikk på Selskapets liv og resultater

Aktiviteten i Selskapet har vært varierende. De første åra var, som en kunne vente, preget av livlig virksomhet, en viss entusiasme for det nye tiltaket var levende. Aktiviteten er mer dempet på 70- og 80-tallet, men tar seg opp igjen på 90-tallet. En viss indikasjon på aktiviteten kan vi få ved å se på antallet igangsatte og fullførte utgivelser i hvert tiår. Vi finner da at det i 50-åra (1953-1960) ble påbegynt arbeid med 15 utgaver, men fullført bare 2. I hvert av de følgende tiår fram til 2000 tok Selskapet opp 7 skrifter til utgivelse, og publiserte i 60-åra 8, i 70-åra 5, i 80-åra 6 og i 90-åra.13. En annen indikasjon på interessen for Selskapet gir antallet medlemmer som møtte på årsmøtene. Der var det en utpreget bølgedal i 70-åra. Også feiringen av Selskapets jubileer viser noe om engasjementet hos medlemmene. I 1963, da Selskapet var 10 år, ble det markert med en festlig sammenkomst, referert slik i årsrapporten:

"Selskapet feiret den 30. nov. 1963 sitt 10-års jubileum ved et sammenskuddslag som ble holdt i Øyvind Ankers hjem på Røa. Til stede var foruten de innenbys medlemmer også direktør Erling Fjellbirkeland og professor Einar Molland som innbudne gjester; vi var 14 i alt. Francis Bull holdt hovedtalen, og profesor Molland talte fra NAVF og stemningen var den aller beste." Det har tydelig nok vært en munter fest, der deltakerne har vært glade for sitt Selskap. Sjølsagt var festen et sammenskuddslag! De små inntektene Selskapet hadde, måtte ikke brukes til annet enn utgivelser, selv om medlemmene kunne ha fortjent festen for sitt gratisarbeid med utgivelsene.

Da Selskapet passerte sitt 15. arbeidsår i 1968, var stemningen mer nøktern. Da nøyde man seg med å anføre i referatet fra årsmøtet at det i anledning jubileet "kan være formålstjenlig å gi noen opplysninger om Selskapets nåværende status", og å sette opp lister over medlemmer og publikasjoner. Ved 20-års jubileet i 1973 sier referatet fra årsmøtet at "man var enig med formannen i at man skulle utsette en feiring til 25-årsdagen, men at man kunne tenke sig å mangfoldiggjøre i 25 eksemplarer et eller annet manus til omdeling blant medlemmene." Denne tanken ble aldri realisert. Og når vi kommer til 25-års dagen i 1978, synes markeringen å

mangle fullstendig. Årsmøtet vedtar da å overlate til styret ”å overveie en passende form for feiringen av Selskapets 25-års jubileum”. Men noe resultat av slike overveielser fins det ikke spor av ! Heller ikke er det nevnt noe i årsmeldinger eller referater om at 30- og 40- års jubileene ble markert. I holdningen til jubileene kan vi for det første se et vitnemål om medlemmenes labre interesse, men dernest også om Selskapets generelle innstilling til offentligheten. Det har levd og virket i det stille, ytterst få har kjent til at det eksisterte.

Men dette betyr ikke at Selskapets virke i det stille har vært ubetydelig. Trass i meget svak økonomi har Selskapet klart å yte en anelig innsats i den litterære kulturens tjeneste. Det allmenne formål har vært å gjøre tilgjengelig verdifulle bøker og skrifter som enten aldri har vært trykt, eller som er gått ut av handelen, og å forsyne dem med nødvendige og nyttige kommentarer. Mange litterære genrer er representert i Selskapets utgivelser:

Samlede verker av forfattere fra eldre tid: Dorothe Engelbretsdatter, Claus Fasting, Christian Braunmann Tullin, Johan Sebastian Welhaven. På programmet for videre arbeid står Johan Nordahl Bruns og Johan Herman Wessels verker.

Brev fra følgende forfattere, kunstnere og politikere: Bjørnstjerne Bjørnson, Sophus Bugge, Bernhard Dunker, Alexander Kielland, Sigbjørn Obstfelder, Amalie Skram, og Magdalene Thoresen. Under arbeid er brev fra Jonas Lie og Erik Werenskiold,

Skrifter fra dansketida og 1800-tallet: Absalon Pederssøns dagbok, Bygdemålsdiktning fra før 1814, Bergsbok, Hamarkrøniken, Frederik Schmidts dagbøker og Fredrikke Nielsens minner. Under arbeid er Conrad Nicolai Schwachs erindringer.

Bibliografi er utgitt over Francis Bulls skrifter.

Ved 50-års jubileet er Selskapets situasjon så god som aldri før. Medlemmene er flere enn de noen gang har vært, og blant dem er det i de senere år kommet til yngre krefter med energi og engasjement, som betyr en styrking av virksomheten. Antallet ferdige nye utgaver var da også flere i 1990-åra enn i noe tidligere ti-år, og den livlige virksomheten fortsetter. Studium av edisjonsfilologi er tatt opp og utvikler seg stadig med kurs og nye lærebøker. Dette vil over tid kunne skaffe folk med høynet kvalifikasjon når det gjelder denne type arbeid. Økonomien er også vesentlig bedre. Alt i alt må vi kunne si at Selskapet står relativt godt rustet til nye oppgaver.

Nordisk nettverk for edisjonsfilologer

Et seminar om tekstkritiske utgaver ble arrangert på Lysebu av Senter for Ibsenstudier ved

Universitetet i Oslo den 24. november 1995. Vårt selskap var representert ved formannen

Anne Grete Holm Olsen, styremedlem Knut Sprauten og sekretæren Tone Modalsli.

På seminaret ble det tatt et initiativ til å danne et nordisk nettverk for edisjonsfilologi. Bak tanken stod Johnny Kondrup fra Søren Kierkegaard Forskningscenteret i København. Vårt selskap ble innbudt til å delta og takket ja. Nettverkets struktur og formål er beskrevet slik i årsmeldinga for 2001-2002:

"Nettverket er en løst organisert gruppe av utgivere, med formål dels å skape rom for utveksling av faglige erfaringer, dels å bidra til å styrke edisjonsfilologien som faglig disiplin i de skandinaviske land."

Formålene skal søkes fremmet ved å holde årlige tema-konferanser og ved å utgi bøker om edisjonsfilologiske emner. Medlemskapet er gratis; nettverkets aktiviteter drives ved hjelp av fondsstøtte og ubetalt arbeid. Det er åpent for alle som arbeider med utgivelse av nyere nordiske forfattere. Medlemstallet er våren 2003 ca. 130.

"Løst organisert" må nettverket sies å være siden det ikke har noen vedtekter og ikke noe valgt styre. Ledelsen består av en selvetablert og selvsupplerende gruppe med to representanter fra hvert land. Fra Norge var Vigdis Ystad og Tone Modalsli med her fra starten, men høsten 2002 gikk Vigdis Ystad ut av ledelsen, og ble erstattet av Christian Janss. Nettverket har siden 1996 holdt møter hvert år om emner som gjelder tekstkritiske utgivelser. Møtene har sirkulert mellom de nordiske hovedstedene. Høsten 1996 ble det første møte holdt, i København, om "Edb-teknikkens muligheter for edisjonsfilologien", i 1997 var møteplassen Lysebu og drøftingene dreide seg om "Brev og dagboksutgaver", i 1998 var møtet i Stockholm med emnet "Vid textens vägskäl. Om valet av grundtext", i 1999 i København, der emnet var "Realkommentering", i 2000 var møtet igjen i Oslo og temaet var "Forholdet mellom bokutgaver og elektroniske utgaver", i 2001 var Stockholm vertsby, og tittelen var "Text och tradition - om textedering och kanonbildning", i 2002 ble konferansen for første gang lagt til Helsingfors, og rammen om den var "Varia - om variantapparat och bibliografisk beskrivning". I 2003 er møtestedet Sandbjerg gods i Danmark og temaet "Ora forskjellige utgavetyper".

På alle møtene har medlemmer i vårt selskap vært deltakere og har dermed kunnet holde kontakt med nordiske kolleger. Det sier seg selv at utvekslingen av erfaringer og ideer på disse møtene har vært til stor nytte.

Fra fire av konferansene foreligger foredragene i bokform:

1. Burman, Lars og Barbro Ståhle Sjönell: *Vid texternas vägskäl. Textkritiska uppsatser*. Stockholm 1999.

2. Kondrup, Johnny og Karsten Kynde (red.): *Megen viden i forskjellige hoveder. Om kommentering af nordiske klassikere.* København 2000.
3. Jørgensen, Jon Gunnar, Tone Modalsli, Espen S. Ore og Vigdis Ystad: *Bok ok skjerm. Forholdet mellom bokbasert og digitalt basert tekstutgivelse.* Oslo 2001.
4. Burman, Lars og Barbro Ståhle Sjödin: *Text och tradition. Om textedering och kanonbildning.* Stockhohn 2002.

For å styrke utdannelsen av edisjonsfilologer i de nordiske land har nettverket satt i gang en serie på tre forskerkurs i emnet. Det første ble holdt på Lysebu i Oslo høsten 2002 med emnet "Tekstutvalg og tekstetablering". I 2003 blir det et kurs i Visby p å Gotland, som skal dreie seg om "Kommentering".
